

**De Invloed van een Persoonlijke Relatie Tussen Dader en Slachtoffer op Erkenning Voor
een Nederlands Slachtoffer van Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag**

Rosanne Hiemstra

Studentnummer: s3968545

Afdeling Psychologie, Rijksuniversiteit Groningen

PSB3A-BT15: Bachelor These

Supervisor: dr. C. Gerlsma

Tweede beoordelaar: dr. J. L. Jansen

In samenwerking met: Anne Floor Buijs, Eline de Jonge, Sylke

Klomp, Vera Mulder en Alexandra Rietveld

17 april 2023

Een scriptie is een proeve van bekwaamheid voor studenten. De goedkeuring van de scriptie is het bewijs dat de student over voldoende onderzoeks- en rapportagevaardigheden beschikt om af te studeren, maar biedt geen garantie voor de kwaliteit van het onderzoek en de resultaten van het onderzoek als zodanig, en de scriptie is daarom niet per se geschikt als academische bron om naar te verwijzen. Als u meer wilt weten over het in deze scriptie besproken onderzoek en de daarop gebaseerde publicaties waarnaar u zou kunnen verwijzen, neem dan contact op met de genoemde begeleider.

**The Influence of a Personal Relationship Between Perpetrator and Victim on the
Acknowledgement of a Dutch Victim of Sexual Transgressive Behavior**

Abstract

Not all victims are given equal acknowledgment. Whether someone fits the image of the ‘ideal victim’ plays a role in this. According to Christie (1986), the lack of a personal relationship with the perpetrator would be a characteristic of an ‘ideal’ victim. More acknowledgement will be attributed to a victim that meets this characteristic. This study investigates whether there is a difference in the degree of acknowledgement a Dutch victim of sexual transgressive behaviour receives if the perpetrator was known to the victim, or when they had no personal relationship with each other. The expectation was that victims will receive more acknowledgement if the perpetrator was unknown to the victim. The current study used an online questionnaire, in which the participants ($N = 74$) were randomly assigned to a vignette, namely the ‘ideal victim’ vignette ($N = 35$) in which victim and perpetrator did not know each other, or the ‘known perpetrator’ vignette ($N = 39$). Acknowledgement was measured through questionnaires on ‘Social acknowledgement’, ‘Consequences’ and an open question about financial compensation. The results of this study showed that there is no significant difference in the acknowledgement a victim receives when the perpetrator is known in contrast to an unknown perpetrator. The findings are not in line with expectations based on previous research. It is recommended that future investigations also focus on other types of crimes and compare their results with this study.

Keywords: victims, sexual transgressive behaviour, acknowledgement, known perpetrator

Samenvatting

Niet aan alle slachtoffers wordt evenveel erkenning gegeven. Of iemand aan het plaatje van het ‘ideale’ slachtoffer voldoet, speelt hierbij een rol. Het ontbreken van een persoonlijke relatie met de dader, zou volgens Christie (1986) een kenmerk van een ‘ideaal’ slachtoffer zijn. Meer erkenning zal worden toegeschreven aan een slachtoffer die aan dit kenmerk voldoet. In deze studie wordt onderzocht of er een verschil bestaat in de mate van erkenning die een Nederlands slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag krijgt als de dader een bekende van het slachtoffer was, en als ze onbekenden van elkaar waren. De verwachting was dat slachtoffers meer erkenning zullen ontvangen als de dader een onbekende was voor het slachtoffer. Het huidige onderzoek maakte gebruik van een online vragenlijst, waarbij de deelnemers ($N = 74$) willekeurig toegewezen werden aan een vignet, namelijk het ‘ideale slachtoffer’ vignet ($N = 35$) waarin slachtoffer en dader elkaar niet kenden, of het ‘bekende dader’ vignet ($N = 39$). Erkenning werd gemeten door middel van vragenlijsten over ‘Sociale erkenning’, ‘Consequenties’ en een open vraag over financiële vergoeding. Uit de resultaten van dit onderzoek bleek dat er geen significant verschil is in de erkenning die een slachtoffer krijgt bij een bekende dader en de erkenning die een slachtoffer krijgt bij een onbekende dader. De gevonden resultaten zijn niet in lijn met de verwachtingen gebaseerd op eerder onderzoek. Het is aanbevolen om toekomstig onderzoek ook te richten op andere type delicten en de uitkomsten daarvan met deze studie te vergelijken.

Trefwoorden: slachtoffers, seksueel grensoverschrijdend gedrag, erkenning, bekende dader

De Invloed van een Persoonlijke Relatie Tussen Dader en Slachtoffer op Erkenning Voor een Nederlands Slachtoffer van Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag

Het onderwerp seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt de laatste jaren steeds vaker in de media belicht. Door de mogelijk enorme impact van een seksueel grensoverschrijdend incident op het slachtoffer, is het van belang meer bewustzijn te creëren op dit gebied onder de bevolking. De #MeToo-beweging zorgde er al voor dat slachtoffers meer durven uit te komen voor hun ervaringen met seksueel grensoverschrijdend gedrag (Van der Meer, 2022).

Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag

Van seksueel grensoverschrijdend gedrag is sprake als bepaald gedrag of bepaalde toenaderingen, die seksueel van aard zijn, over de grenzen van het slachtoffer gaan (De Haas, 2012). Er kan sprake zijn van zowel fysiek, als niet-fysiek seksueel grensoverschrijdend gedrag. De definitie van grensoverschrijdend loopt uiteen, beginnend bij een seksueel getinte opmerking tot fysieke handelingen zoals aanranding of verkrachting.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag komt helaas nog vaak voor. Lagro-Janssen (2022) stelt dat in Nederland 22% van de vrouwen en 6% van de mannen slachtoffer is van seksueel geweld. Opvallend is dat een kwart van alle vrouwen en een derde van alle mannen in Nederland nooit blijkt te hebben verteld over het seksueel misbruik dat zij hebben meegemaakt (Lagro-Janssen, 2022).

Volgens De Ruiter (2022) gaat het bij 85% van de gevallen van seksueel geweld om een voor het slachtoffer bekende dader. Dit zou het hoge aantal slachtoffers dat geen melding heeft gemaakt of aangifte heeft gedaan, bijvoorbeeld door schaamte of schuld, kunnen verklaren. Bovendien blijkt de meest voorkomende vorm van aanranding intiem partnergeweld te zijn (McOrmond-Plummer et al., 2016). Christie (1986) stelt daarnaast dat de meeste gewelddadige

daders een bekende zijn van het slachtoffer.

Een ervaring met seksueel grensoverschrijdend gedrag kan ernstige gevolgen hebben voor zowel het slachtoffer als zijn of haar omgeving. Kilpatrick et al. (1979) onderzochten vrouwelijke slachtoffers van verkrachting. Zij concludeerden dat verkrachting een trauma veroorzaakt en de stemming en het functioneren van de vrouw sterk beïnvloedt. Veel slachtoffers krijgen last van PTSS gerelateerde klachten en zouden lang na de gebeurtenis nog gevoelens van angst ervaren.

Volgens Domino et al. (2020) lijken daarnaast verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag vaak te resulteren in interpersoonlijke trauma's. Uit dit onderzoek blijkt ook dat deze trauma's het hoogste risico vormen op PTSS van alle soorten traumatische gebeurtenissen.

Slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag vinden het vaak lastig om te praten over wat hen is overkomen (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.). Het komt veel voor dat slachtoffers het idee hebben dat ze niet geloofd worden en zich daarom niet serieus genomen voelen.

Secundaire Victimisatie

Uit onderzoek blijkt dat de meeste plegers van seksueel geweld bekenden zijn van het slachtoffer (Lagro-Janssen, 2022). Dit kan ertoe bijdragen dat slachtoffers moeite hebben om het voorval daadwerkelijk te benoemen als seksueel geweld. Zij zullen daardoor ook niet snel een melding maken of aangifte doen en dit vergroot de kans op secundaire victimisatie. Secundaire victimisatie houdt volgens Elbers en Becx (2020) in dat slachtoffers door een belastende juridische procedure of door de houding van anderen, in het bijzonder van professionele partijen, zich nogmaals gevictimiseerd voelen. Slachtoffers van zedendelicten blijken hoger risico te lopen op secundaire victimisatie dan slachtoffers van andere soorten delicten (Wijers & De Boer,

2010). Ongeveer 25% van de slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag durft door schaamte de misdaad niet te melden en 12% meldt zich niet bij de politie omdat ze denken dat ze niet geloofd zullen worden (EU FRA, 2014). Een factor die daarnaast meespeelt bij de geloofwaardigheid van het slachtoffer is het feit dat het slachtoffer een relatie met de dader heeft gehad (Wijers & De Boer, 2010).

De schaamte en schuld die slachtoffers vaak voelen na een ervaring met seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt versterkt door *victim blaming*. *Victim blaming* is een veelvoorkomend fenomeen (Mulder & Bosma, 2018). Dit zijn negatieve reacties op het slachtoffer vanuit de omgeving, waardoor het lijkt alsof het slachtoffer de schuldige is. Dat slachtoffers geen aangifte doen heeft grotendeels te maken met opmerkingen van anderen. Het blijkt dat 75% van de slachtoffers zelf beschuldigd wordt van het gebeurde of ongepaste vragen krijgt vanuit de omgeving (De Ruiter, 2022).

Erkenning

De behoeften van slachtoffers kunnen sterk per individu verschillen. Onderzoek van Dworkin et al. (2018) benadrukt het belang van sociale steun bij het omgaan met traumatische gebeurtenissen. Voor veel slachtoffers is het belangrijk gehoord te worden en erkenning te krijgen voor wat er met hen is gebeurd. Maercker en Müller (2004) definiëren sociale erkenning als de positieve reacties vanuit de samenleving die het slachtoffer ervaart, en die blijk van waardering geven voor de huidige toestand en de moeilijke situatie van het slachtoffer.

Vaak ligt de focus bij erkenning op financiële compensatie, maar volgens Akkermans (2016) is het ontvangen van financiële compensatie niet voldoende. Het is daarnaast belangrijk dat aandacht wordt besteed aan het krijgen van erkenning specifiek van de wederpartij zelf, dat wil zeggen van de dader, en tevens van de buitenwereld en de eigen sociale omgeving.

Slachtoffers hebben evenzeer behoefte aan erkenning vanuit de politie, omdat vaak wordt gedacht dat de politie veel voor hen zou kunnen betekenen (Leukfeldt et al., 2018).

Het ‘Ideale Slachtoffer’

Of iemand erkenning krijgt heeft te maken met hoe ‘ideaal’ het slachtoffer wordt gezien. Nils Christie (1986) omschreef vijf kenmerken van het ‘ideale slachtoffer’. Volgens Christie wordt iemand volgens onze maatschappij als ideaal slachtoffer gezien wanneer een persoon aan deze kenmerken voldoet. Hij of zij zal meer erkenning krijgen en eerder geloofd worden dan iemand die niet aan de kenmerken voldoet. Of men wel of geen erkenning geeft aan een slachtoffer, heeft met het stereotype beeld van slachtoffers te maken dat heerst in de huidige samenleving. Onbewust geeft men sneller erkenning aan slachtoffers die voldoen aan het ideaalbeeld van een slachtoffer, dan aan slachtoffers die afwijkende kenmerken laten zien.

Het ideale slachtoffer van Christie (1986) is bovenal ‘zwak’, in vergelijking met de dader. Daarnaast was het ideale slachtoffer tijdens de gebeurtenis bezig met een rechtmatige taak. Ten derde is het slachtoffer niet schuldig aan wat er met diegene is gebeurd; er was bijvoorbeeld geen sprake van risicovol gedrag vanuit het slachtoffer waardoor de situatie is ontstaan. Verder was de dader typisch groot en kwaadaardig en tot slot was de dader een onbekende, dat wil zeggen, er was geen sprake van een persoonlijke relatie van de dader met het slachtoffer.

Bosma (2020) benadrukt dat het naast de theorie van Christie (1986) van belang is om rekening te houden met de verschillende emoties die slachtoffers kunnen laten zien. Veel mensen zijn niet bekend met de vele uitingsvormen van slachtofferschap, waardoor niet aan elk slachtoffer de erkenning wordt gegeven die hij of zij verdient. Vaak komt erkenning pas tot stand als er eerst sprake is geweest van herkenning. Bij zogenaamde atypische slachtoffers, die

bijvoorbeeld boosheid laten zien, vindt herkenning over het algemeen later plaats dan bij verdrietige slachtoffers (Bosma, 2020). Atypische slachtoffers krijgen daardoor uiteindelijk ook minder snel en volledig erkenning voor wat hen is overkomen. Bosma (2020) voegt hiermee een zesde kenmerk toe aan het 'ideale' slachtoffer, namelijk dat het slachtoffer zich op een verdrietige manier zou uiten. Een boos slachtoffer zou volgens haar minder erkenning krijgen vanuit de omgeving dan een verdrietig slachtoffer.

Daarbij pleit Van Dijk (2009) voor het idee dat het huidige slachtofferbeeld in de samenleving, waarbij slachtoffers zich passief en hulpeloos zouden opstellen, meer losgelaten moet worden. Het komt niet overeen met het eigen zelfbeeld van slachtoffers. Slachtoffers worden nu als 'ideaal' gezien als zij zich gedragen naar wat de samenleving van hen verwacht. Als een slachtoffer niet deze passieve rol aanneemt en juist weerstand en assertiviteit toont, zal het slachtoffer minder geaccepteerd worden door de samenleving, dan als het slachtoffer een passieve houding aanneemt en zich hulpeloos opstelt. Van Dijk (2009) beschrijft hiermee dat voor hem een kenmerk van het 'ideale' slachtoffer de aanwezigheid van een passieve houding is.

Volgens Bosma et al. (2018) ondersteunt de Moral Typecasting Theory (MTT) (Gray en Wegner; 2009) het idee van Christie (1986) dat slachtoffers die geen persoonlijke relatie hebben met de dader eerder voldoen aan het beeld van het 'ideale' slachtoffer en daardoor dus sneller erkenning krijgen. Volgens de Moral Typecasting Theory zijn er twee morele partijen die een rol spelen. Deze rollen kunnen niet tegelijkertijd door dezelfde persoon worden uitgevoerd. De 'morele agent' is iemand die handelt en de 'morele patiënt' is iemand waarnaar gehandeld wordt (Bosma et al., 2018). In situaties rondom seksueel grensoverschrijdend gedrag is de dader degene die handelt en het slachtoffer de persoon waar iets bij wordt gedaan.

Volgens de theorie is het zo dat hoe minder een dader de rol van 'morele agent' inneemt, hoe minder een slachtoffer gezien wordt als 'morele patiënt'. Dit zal leiden tot minder erkenning voor het slachtoffer. Hoe 'ideaal' een slachtoffer wordt gezien is namelijk afhankelijk van de mate van 'ideale' dader.

De Moral Typecasting Theory (Grey & Wegner, 2009) duidt verder het belang aan van een relatie tussen het slachtoffer en de dader. Dit past bij het beeld van het 'ideale slachtoffer', zolang het een relatie van tegenstellingen is. De relatie moet ongelijk en omgekeerd zijn. Dit betekent dat de dader als krachtiger beschouwd moet worden dan het slachtoffer en ze tegenovergestelde karaktereigenschappen van elkaar zouden moeten hebben (Bosma et al., 2018). Bijvoorbeeld een grote, slechte dader tegenover een kwetsbaar en onschuldig slachtoffer. Dit betekent dat hoe groter de tegenstellingen zijn in de relatie, dat wil zeggen hoe meer het slachtoffer en de dader van elkaar verschillen, hoe beter het slachtoffer in het plaatje van het 'ideale slachtoffer' past. Vervolgens zal dit meer erkenning voor het slachtoffer teweegbrengen.

Verder Onderzoek Naar de Dader-Slachtoffer Relatie

Perdahli Fis et al. (2010) onderzochten seksueel misbruik, een vorm van seksueel grensoverschrijdend gedrag, onder kinderen. Zij vergeleken kinderen die seksueel misbruikt waren door een bekend iemand, met kinderen die seksueel misbruikt waren door een onbekende. Het bleek dat kinderen die seksueel misbruikt waren door een bekende, groter trauma ervaren door gevoelens van wantrouwen en onveiligheid. Alle onbekende daders werden binnen drie maanden aangegeven bij de politie terwijl dit bij de bekende daders slechts een percentage van 77% was (Perdahli Fis et al., 2010). De aanwezigheid van een persoonlijke relatie tussen de dader en het slachtoffer resulteerde zodoende in minder gevallen van aangifte. Slachtoffers kunnen zich daardoor minder gehoord voelen en ervaren minder erkenning vanuit hun omgeving.

Ander onderzoek suggereert daarnaast dat een seksueel trauma slachtoffers meer stress bezorgt als het slachtoffer een hechte relatie met de dader had (Domino et al., 2020). De slachtoffer-dader relatie lijkt hier een belangrijke voorspeller van PTSS na seksueel geweld te zijn.

Bovendien onderzocht Ullman (2007) volwassenen die seksueel misbruik hebben meegemaakt in hun kindertijd. Hieruit bleek dat er meer negatieve reacties voor het slachtoffer kwamen vanuit de omgeving als de dader een familielid was, dan als de dader een vreemde voor het slachtoffer was. Slachtoffers waarvan de dader een familielid was rapporteerden meer negatieve sociale reacties bij het vertellen over het misbruik aan anderen.

Uit verschillende literatuur blijkt het belang om bij de erkenning van een persoon als slachtoffer te kijken naar de eventuele aanwezigheid van een persoonlijke relatie tussen het slachtoffer en de dader. Een aantal onderzoeken wijzen erop dat als er sprake is van een relatie tussen de dader en het slachtoffer, het slachtoffer minder erkenning krijgt. Deze persoon voldoet dan immers minder aan het stereotype beeld van het 'ideale slachtoffer' in de huidige samenleving. Het is echter ook relevant om te kijken of de bevindingen van Christie (1986) na vele jaren en veranderingen op dit gebied nog toepasbaar zijn.

Het huidige onderzoek draagt bij aan bewustwording van de gevolgen van seksueel grensoverschrijdend gedrag en de daarbij vele uitingen van slachtofferschap. Ook slachtoffers die niet in eerste instantie voldoen aan het 'ideale slachtoffer' beeld krijgen hopelijk in de toekomst van de medemens de erkenning die zij verdienen.

In deze bachelor these wordt onderzocht in hoeverre de erkenning die gegeven wordt aan een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag door een bekende dader, verschilt met de erkenning die wordt gegeven als de dader en het slachtoffer geen persoonlijke relatie met

elkaar hebben. De verwachting is dat de erkenning minder is als het slachtoffer en de dader een persoonlijke relatie met elkaar hebben. De hypothese luidt dan ook als volgt: een Nederlands slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag zal minder erkenning krijgen als de dader een bekende van het slachtoffer was, dan als de dader en het slachtoffer geen persoonlijke relatie met elkaar hadden.

Methode

Onderzoeksdeelnemers

De onderzoeksgroep bestond uit 333 participanten. De participanten van dit onderzoek zijn geworven via de sociale netwerken van de onderzoekers. Respondenten ontvingen geen compensatie voor hun deelname. Het onderzoek is goedgekeurd door de Ethische Commissie met bijbehorend EC-nummer PSY-2223-0238.

Van de originele onderzoeksgroep zijn nog 84 participanten verwijderd door dubbele IP-adressen of het onvolledig invullen van de vragenlijst, waardoor het aantal uiteindelijk uitkwam op 227. Daarbij focuste dit deelonderzoek zich enkel op de participanten in twee experimentele condities, namelijk de condities met het ‘ideale slachtoffer’ ofwel het ‘bekende dader’ vignet. Van de 227 respondenten waren 80 personen relevant voor dit deelonderzoek. Hiervan werden voor dit deelonderzoek nog 6 extra participanten verwijderd, omdat zij de benodigde vragen over erkenning niet hadden ingevuld. Dit leidde tot een totaal aantal van 74 respondenten. Van de 74 deelnemers waren er 60 vrouw (81.1%), 14 man (18.9%) en 0 deelnemers hebben een ander geslacht (0%) aangegeven. Drieënzeventig deelnemers waren van Nederlandse nationaliteit en 1 deelnemer had een andere nationaliteit. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers lag tussen de 19 en 80 jaar ($M = 32.88$, $SD = 16.16$). De hoogst behaalde opleiding was voor 11 participanten Master (HBO/WO), voor 27 participanten Bachelor (HBO/WO), voor 6 participanten MBO,

voor 22 participanten VWO, voor 6 participanten HAVO, voor 1 participant VMBO en 1 participant had geen diploma.

Procedure

Middels een wervingsbrief via het sociale mediakanaal WhatsApp zijn participanten gevraagd deel te nemen aan een online kwantitatief vignet-onderzoek met een experimenteel design. In deze wervingsbrief werd vermeld dat de vragenlijst ongeveer 15 minuten zal duren en dat deelname anoniem is. Via een link kwamen de participanten bij de vragenlijst. Eerst werd informatie gegeven over het onderzoek. Voorafgaand aan de vragenlijst diende de deelnemer toestemming te verlenen voor het anoniem verwerken van de verzamelde informatie door het ondertekenen van de geïnformeerde toestemming (zie Bijlage). Na het ondertekenen van de toestemming startte de vragenlijst. De eerste vragen betroffen demografische informatie, zoals de leeftijd, het geslacht en het opleidingsniveau van de participant. Wanneer participanten niet minimaal 18 jaar oud waren, konden ze niet deelnemen en werden ze doorgestuurd naar het einde van de vragenlijst. Hierna volgden vragen over de verwachte emotie van een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Vervolgens werden respondenten willekeurig toegewezen aan een van de zes verschillende vignetten. Naar aanleiding van het vignet volgden vragen over de locatie van de gebeurtenis en hoeveel warmte, competentie en sympathie de participant zou toedichten aan het slachtoffer. Daarna volgden er vragen over hoeveel erkenning de participant het slachtoffer zou toekennen en in hoeverre zij de genoemde consequenties voor de dader en het slachtoffer terecht vonden. Ten slotte werden vragen gesteld over de “Rape Myth Acceptance” en “Just World Beliefs”. Na het invullen van de vragenlijst werden de onderzoeksdeelnemers bedankt voor hun deelname.

Materiaal

Demografische Informatie

Naast het verzoek om geïnformeerde toestemming te geven, werden de participanten gevraagd om een aantal gegevens in te vullen. Er werd een open vraag gesteld over de leeftijd van de participant. Daarnaast werd gevraagd met welk geslacht de participant zich identificeert. Hierbij waren er vijf keuzemogelijkheden, namelijk: ‘man’, ‘vrouw’, ‘non-binair’, ‘anders’ en ‘dat zeg ik liever niet’. Ook is gevraagd naar de hoogst behaalde opleiding, met de volgende keuzemogelijkheden: geen diploma, basisonderwijs, VMBO, HAVO, VWO, MBO, bachelor (HBO/WO) of master (HBO/WO). Tot slot werd gevraagd naar de nationaliteit van de participant. Dit was een open vraag.

Vignetten

Dit onderzoek maakt deel uit van een groter onderzoek. In het volledige onderzoek wordt gebruikgemaakt van zes vignetten, waarin kenmerken van ‘het ideale slachtoffer’ worden gemanipuleerd. In de vignetten wordt een verslag aangeboden van een gesprek tussen een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag en de vertrouwenspersoon van zijn of haar werk. Hierin vertelt het slachtoffer over het seksueel grensoverschrijdende gedrag en de emotionele reactie wanneer hij of zij eraan terugdenkt. Ook wordt vermeld of bij de vertrouwenspersoon bekend is of de dader dit gedrag wel of niet al vaker heeft vertoond. Afgezien van de gemanipuleerde slachtofferkenmerken is de inhoud van alle zes vignetten identiek. Er is één vignet dat de basis vormt, deze wordt het vignet met het ‘ideale slachtoffer’ genoemd. Het ‘ideale slachtoffer’ vignet luidt als volgt:

“Hieronder lees je een verslag van een 30-jarige vrouw die in gesprek gaat met een vertrouwenspersoon van haar werk. Ze vertelt het volgende:

“Op 20 januari 2023 liep ik door de gang op mijn werk. Een schoonmaakmedewerker kwam van achteren aangelopen en opeens voelde ik een hand op mijn bil. Daarna liep diegene door alsof er niks gebeurd was. Ik merk dat ik verdrietig ben en dat ik met tegenzin naar mijn werk ga. Wanneer ik terugdenk aan wat gebeurd is, krijg ik een brok in mijn keel.”

Bij de vertrouwenspersoon is al eerder een melding binnengekomen dat deze persoon dit gedrag vertoont.”

Vervolgens werd in de andere vignetten steeds één kenmerk van het ‘ideale slachtoffer’ gemanipuleerd. In dit onderzoek wordt het ‘ideale slachtoffer’ vignet en het ‘bekende dader’ vignet gebruikt. Het verschil tussen het ‘bekende dader’ vignet en het ‘ideale slachtoffer’ vignet betreft de dader. ‘Een schoonmaakmedewerker’ is hier vervangen door ‘een collega waarmee ik veel samenwerk’.

Erkenning van Slachtofferschap

De mate van erkenning voor slachtoffers werd gemeten met drie indices voor erkenning, te weten 'Financiële vergoeding', 'Sociale erkenning', en 'Consequenties'.

Financiële vergoeding. Met een open vraag werd respondenten gevraagd hoeveel schadevergoeding de participant het slachtoffer wilde toekennen, op een schaal van 0 tot 35.000 euro. Dit is volgens de marge die het Schadefonds Geweldsmisdrijven hanteert. Door een aantal blanco antwoorden bleven er in dit deelonderzoek 54 respondenten over waarvan het antwoord gebruikt kon worden.

Sociale erkenning. De mate van sociale erkenning voor slachtoffers gemeten met 11 items waarin onderzoeksdeelnemers werd gevraagd naar hun gedachten en gevoelens jegens het slachtoffer dat werd beschreven in het vignet. De vragen hadden een antwoord formaat met een 6-punts Likertschaal (1 = *helemaal niet mee eens*, 6 = *helemaal mee eens*). Deze items zijn deels

gebaseerd op de *Social Acknowledgement Scale* van Maercker en Müller (2004). Een voorbeelditem was: ‘Ik kan me voorstellen wat het slachtoffer heeft doorgemaakt’. Drie items zijn gespiegeld. De interne consistentie van deze geconstrueerde maat voor ‘erkenning’ was voldoende met Cronbach’s alfa = .78.

Consequenties. Er zijn 12 vragen gesteld over de door de respondent gewenste consequenties van het seksueel grensoverschrijdende gedrag voor de dader en het slachtoffer. In de instructie werden de vragen ingeleid met: “In hoeverre ben je het ermee eens...”. De items werden gemeten op een 6-punts Likertschaal (1= *helemaal niet mee eens*, 6 = *helemaal mee eens*). Een voorbeelditem was: ‘In hoeverre ben je het ermee eens dat de dader een berisping krijgt?’. Het item “In hoeverre ben je het ermee eens dat de omgeving kritische vragen stelt over het eigen gedrag van het slachtoffer?” is verwijderd door het moeilijk interpreteren van deze vraag. Hierdoor bestond de vragenlijst uiteindelijk uit 11 items. Daarbij is 1 item gespiegeld, waarna de interne consistentie van deze geconstrueerde maat voor ‘erkenning’ goed bleek te zijn met Cronbach’s alfa = .80.

Resultaten

Beschrijvende Analyse

Alle analyses zijn uitgevoerd met het programma SPSS (versie 28.0). De afhankelijke variabele erkenning wordt gemeten door middel van scores op de vragenlijsten over ‘Sociale erkenning’ en ‘Consequenties’ en een vraag over de hoeveelheid financiële vergoeding die participanten aan het slachtoffer zouden toekennen. De onafhankelijke variabele in dit onderzoek is de slachtoffer-dader relatie, waarbij de dader een bekende, ofwel een onbekende voor het slachtoffer is.

Het ‘bekende dader’ vignet werd door 39 respondenten ingevuld ($M_{leeftijd} = 34.95$, $SD_{leeftijd} = 16.88$), waarvan 32 vrouwelijk en 7 mannelijk. Daarbij waren alle deelnemers van Nederlandse nationaliteit en waren 33 participanten hoger opgeleid (84.6%). Het ‘ideale slachtoffer’ vignet is ingevuld door 35 respondenten ($M_{leeftijd} = 30.57$, $SD_{leeftijd} = 15.24$), waarvan 28 vrouwelijk en 7 mannelijk. In dit vignet waren 34 participanten met een Nederlandse nationaliteit (97.1%) en 1 respondent had anders aangegeven (2.9%). Het ‘ideale slachtoffer’ vignet bevatte 33 hoger opgeleiden (94.3%).

Met de Spearman’s rho correlatiecoëfficiënt zijn de correlaties tussen de afhankelijke variabelen berekend. Deze correlatiecoëfficiënt is gekozen omdat de schaal die financiële vergoeding meet uitbijters bevat en een scheve verdeling volgt. Er is een significant sterke positieve relatie gevonden tussen de variabelen ‘Sociale erkenning’ en ‘Consequenties’ ($r = .69$, $p < .01$). Daarnaast is er een significante maar zwakke positieve correlatie gevonden tussen de variabele ‘Sociale erkenning’ en de vraag over financiële vergoeding ($r = .29$, $p < .05$). De afhankelijke variabele ‘Consequenties’ en de vraag over financiële vergoeding bleken tevens significant maar zwak positief gecorreleerd met elkaar te zijn ($r = .34$, $p < .05$).

Assumptie Checks

Voor het toetsen van de hypothese in SPSS zijn de assumpties van een ongepaarde t-toets eerst gecheckt. Allereerst is er gekeken naar de assumptie van normaliteit door het bekijken van histogrammen en Q-Q plots. Hieruit bleek dat de afhankelijke variabelen ‘Sociale erkenning’ en ‘Consequenties’ ongeveer een normale verdeling volgen. Daarentegen lijkt de variabele die financiële vergoeding meet erg rechtsscheef verdeeld te zijn, waardoor de aanname van normaliteit bij deze schaal wordt geschonden. Voor de assumptie homogeniteit van varianties is gekeken naar Levene’s test. Deze aanname wordt bij alle drie de afhankelijke variabelen niet

geschonden. De test liet namelijk geen significante verschillen zien bij de schalen ‘Sociale erkenning’ ($F(72) = .02, p = .901$), ‘Consequenties’ ($F(72) = .03, p = .854$) en de vraag over financiële vergoeding ($F(52) = .04, p = .835$). Verder zijn de afhankelijke variabelen ‘Sociale erkenning’ en ‘Consequenties’ gemeten op ordinaal niveau en is de variabele die financiële vergoeding meet een continue variabele. Tenslotte is er bij alle drie de afhankelijke variabelen gewerkt met onafhankelijke steekproeven, aan die assumptie wordt daarmee voldaan.

De inspectie van een boxplot wees uit dat er geen uitbijters te vinden zijn binnen de variabele ‘Consequenties’. Wel was er één lage uitbijter gevonden binnen de afhankelijke variabele ‘Sociale erkenning’. Na inspectie bleek dat deze participant weliswaar bij veel antwoorden dezelfde score had toegekend, maar dat er toch variatie in deze antwoorden zat. Hierom is besloten om de participant in eerste instantie wel mee te nemen bij het toetsen van de hypothesen. Bij de vraag over financiële vergoeding zijn vervolgens nog vier uitbijters gedetecteerd. We zullen beide afhankelijke variabelen zowel voor als na het verwijderen van de uitbijter(s) toetsen, om de invloed van de uitbijter(s) te kunnen signaleren.

Hypothese Toetsing

De hypothese van dit onderzoek, dat slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag meer erkenning krijgen als de dader een onbekende voor het slachtoffer was, dan als de dader en het slachtoffer bekenden van elkaar waren, is eenzijdig getoetst.

In Tabel 1 zijn de gemiddelden en standaarddeviaties terug te vinden van zowel het vignet waarbij de dader een bekende was, als het vignet waarbij de dader een onbekende was (het ‘ideale slachtoffer’ vignet). Uit de tabel komt naar voren dat er slechts een klein verschil is tussen de gemiddelde scores op ‘Sociale erkenning’ en ‘Consequenties’. Opvallend is dat de gemiddelde score op ‘Sociale erkenning’ net wat lager is voor het vignet met een onbekende

dader, terwijl de gemiddelde score op ‘Consequenties’ bij een onbekende dader juist iets hoger ligt. Uit de tabel blijkt daarnaast dat mensen gemiddeld meer financiële vergoeding toekennen aan het slachtoffer als de dader een bekende was voor het slachtoffer.

Tabel 1

Gemiddelden en Standaarddeviaties per Vignet

	Bekende dader ($N=39$)		Onbekende dader ($N=35$)	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
1. ‘Sociale erkenning’	48.97	7.02	48.09	7.33
2. ‘Consequenties’	49.51	8.32	50.49	8.32
3. Financiële vergoeding	2604.83	3685.70	2350.12	3603.07

Noot. De financiële vergoeding is uitgedrukt in euro’s.

Verschillen in ‘Sociale erkenning’ en ‘Consequenties’

Aangezien de data van de afhankelijke variabelen ‘Sociale erkenning’ en ‘Consequenties’ bij benadering normaal verdeeld is en de steekproef voor beide vignetten groot genoeg is, is ervoor gekozen om deze variabelen te toetsen met een *ongepaarde t-toets*, die de gemiddelden van het ‘bekende dader’ vignet en het ‘ideale slachtoffer’ vignet met elkaar vergelijkt. Uit deze t-toets is gebleken dat het verschil in erkenning bij een bekende ($M = 48.97$, $SD = 7.02$) en onbekende dader ($M = 48.09$, $SD = 7.33$) niet significant is voor de afhankelijke variabele ‘Sociale erkenning’; $t(72) = .53$, $p > .05$, eenzijdig. Cohen’s d was .12, wat wijst op een verwaarloosbaar verschil tussen de groepen. Ook voor de afhankelijke variabele ‘Consequenties’

blijkt het verschil in erkenning bij een bekende ($M = 49.51, SD = 8.32$) en onbekende dader ($M = 50.49, SD = 8.32$) niet significant te zijn; $t(72) = -.50, p > .05$, eenzijdig. Cohen's d was hier $-.12$, wat tevens op een verwaarloosbaar verschil wijst. Concluderend wordt de hypothese zowel door de schaal van 'Sociale erkenning' als de schaal van 'Consequenties' door de *ongepaarde t-toets* niet ondersteund.

Verschillen in Financiële Vergoeding

De afhankelijke variabele die financiële vergoeding meet, voldoet niet aan alle assumpties van een *ongepaarde t-toets* en bevat daarnaast enkele uitbijters. Daarom is voor het toetsen van deze afhankelijke variabele gekozen voor een non-parametrische toets, namelijk de *Mann-Whitney U-toets*. De resultaten van deze toets laten zien dat er geen significant verschil was gevonden in erkenning tussen een bekende en onbekende dader, gemeten door de vraag over financiële vergoeding ($U = 334.500, z = -.49, p = .623$). Er is wederom geen bewijs gevonden voor een significant verschil in de erkenning die slachtoffers krijgen.

Post Hoc Analyse

Voor de afhankelijke variabele 'Sociale erkenning' wordt naast de *ongepaarde t-toets* nog een *Mann-Whitney U-toets* uitgevoerd om te kijken naar het effect van het verwijderen van de uitbijter. Ook na het verwijderen van de uitbijter bleek er geen significant effect tussen de groepen in de data te zijn gevonden ($U = 595.500, z = -.77, p = .442$).

Hetzelfde geldt voor de variabele die de hoeveelheid financiële vergoeding meet. We hebben nogmaals de *Mann-Whitney U-toets* uitgevoerd om te kijken of er eventueel wel een significant effect aanwezig is als de vier uitbijters uit de data verwijderd worden. Uit de toets bleek dat het effect nog steeds niet significant is ($U = 280.000, z = -.60, p = .548$). Het elimineren van de uitbijters maakte voor de significantie geen verschil.

Tot slot werd als post hoc analyse bij de afhankelijke variabele ‘Consequenties’ nog een *Mann-Whitney U-toets* uitgevoerd, om te kijken of er bij deze toets wel een significant effect optreedt. De resultaten bleken eveneens niet significant ($U = 633.000$, $z = -.54$, $p = .592$).

Discussie

Deze studie onderzocht het effect van wel of geen bekende dader op de erkenning die een Nederlands slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag krijgt. Eerder onderzoek van De Ruiter (2022) toonde aan dat de dader in de meeste gevallen van seksueel geweld een bekende van het slachtoffer is. Slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag willen zich gehoord voelen en hebben behoefte aan erkenning vanuit de omgeving voor wat er met hen is gebeurd. Een relatie tussen de dader en het slachtoffer lijkt voor de omgeving mee te spelen in de geloofwaardigheid van het slachtoffer (Wijers & De Boer, 2010). Dit beïnvloedt de mate van erkenning voor het slachtoffer. Een slachtoffer blijkt bijvoorbeeld meer negatieve reacties vanuit de omgeving te ervaren als de dader een familielid was (Ullman, 2007).

Christie (1986) richtte zich specifiek op erkenning voor slachtoffers en concludeerde dat slachtoffers meer erkenning krijgen als zij voldoen aan het beeld van het ‘ideale slachtoffer’ dat heerst in de samenleving. Een kenmerk van het ‘ideale slachtoffer’ zou zijn dat de dader en het slachtoffer geen relatie met elkaar hadden. We verwachten in het huidige onderzoek de bevindingen van Christie (1986) terug te zien. Dat wil zeggen, we verwachten dat een Nederlands slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag minder erkenning krijgt als de dader een bekende voor het slachtoffer was, dan als ze geen persoonlijke relatie met elkaar hadden.

Bevindingen

Bij het vergelijken van de mate van erkenning tussen de groep met het ‘bekende dader’ vignet en de groep met het ‘ideale slachtoffer’ vignet, leken voor alle drie de maten van erkenning de gemiddelden van elkaar te verschillen. Dit zou betekenen dat de dader-slachtoffer relatie invloed heeft op de gemiddelde erkenning die iemand krijgt. Echter zijn bovenstaande bevindingen statistisch getoetst en bleken ze niet significant te zijn. Er is geen steun gevonden voor de hypothese in zowel de situatie met uitbijters als de situatie zonder uitbijters. Daarom kunnen er verder geen stellige uitspraken worden gedaan.

Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat de ideeën van Christie (1986), waar de verwachtingen grotendeels op gebaseerd zijn, inmiddels bijna 40 jaar oud zijn. In de tussentijd heeft de samenleving te maken gehad met grote veranderingen, waaronder de #MeToo-beweging in 2017, waardoor er veel meer bewustzijn is gecreëerd en aandacht is gekomen onder de bevolking op het gebied van seksueel grensoverschrijdend gedrag en de slachtoffers daarvan. Het stereotype beeld van het ‘ideale slachtoffer’ zou veranderd kunnen zijn met de jaren. Daarnaast kan het zo zijn dat de maat voor erkenning wellicht onvoldoende sensitief was om subtiele verschillen in erkenning te kunnen detecteren.

Limitaties en Aanbevelingen

Bij de interpretatie van de resultaten van dit onderzoek zijn een aantal limitaties belangrijk om te noemen. Ten eerste bestond de onderzoeksgroep uit een beperkt aantal participanten ($N = 74$). Deze respondenten zijn verworven uit sociale netwerken van de onderzoekers, die allemaal studeren aan de Rijksuniversiteit Groningen. Opvallend was dat dit leidde tot een aanzienlijk hoog aantal vrouwelijke participanten (81.1%) en hoger opgeleiden (89.2%). Dit is geen representatief beeld van de Nederlandse samenleving, waardoor dit onderzoek niet volledig generaliseerbaar is naar de hele Nederlandse bevolking. In de toekomst

is het aanbevolen om, in plaats van enkel via de directe sociale kringen van de studenten, participanten te werven via sociale medianetwerken zoals LinkedIn of door het plaatsen van een advertentie in een krant. Een groter bereik zal wellicht voor een meer diverse onderzoeksgroep zorgen die beter generaliseerbaar is naar de hele Nederlandse samenleving. Daarnaast zal verhoging van het totaal aantal participanten positief bijdragen aan de betrouwbaarheid en representativiteit van de onderzoeksgroep.

Ten tweede konden participanten in de online tool Qualtrics wisselen tussen de vragen. Hierdoor konden deelnemers teruggaan naar vorige vragen, maar ook bij vragen doorgaan zonder antwoord te hebben gegeven. Dit zorgde voor een beduidend aantal *missende waarden*, omdat participanten bijvoorbeeld vergaten om een vraag in te vullen of juist lastige vragen met opzet over sloegen. Door deze ontbrekende datapunten kan het lastig zijn om erkenning altijd even goed te meten. Het is aanbevolen om in de toekomst de vragenlijst zo in te stellen, dat participanten verplicht zijn om bij elke vraag iets in te vullen en niet door kunnen gaan zonder een antwoord te hebben gegeven.

Hoewel de schalen van ‘Sociale erkenning’ en ‘Consequenties’ betrouwbaar leken, met een voldoende en goede interne consistentie ($\alpha = .78$ en $\alpha = .80$), bleek de vraag over financiële vergoeding een minder goede maat voor erkenning te zijn. Deze vraag was sterk rechtsscheef verdeeld met een piek bij de nul euro en had een hoog aantal *missende waarden* ($N = 20$). Participanten meldden achteraf dat de vraag lastig was om in te vullen en dat het maximale bedrag van 35.000 euro buiten proportie leek met het gepleegde delict. Daarnaast was het voor participanten onduidelijk van wie het slachtoffer de vergoeding zou krijgen. Bovenstaande onduidelijkheden over de vraag werden veroorzaakt door het feit dat in de vragenlijst niet was vermeld dat het bedrag gebaseerd was op een marge volgens het Schadefonds

Geweldsmisdrijven. Voor toekomstig onderzoek is het aanbevolen om duidelijk bij de vraag te benoemen waar het bedrag op gebaseerd is, en daarbij aan te geven van wie het slachtoffer de vergoeding krijgt.

Naast de genoemde limitaties kent dit onderzoek ook sterke punten. De online vragenlijst die anoniem werd ingevuld, draagt positief bij aan het eerlijk beantwoorden van de vragen door respondenten. Daarnaast had de gebruikte 6-punts Likertschaal een positief effect op de betrouwbaarheid. De schaal zorgde ervoor dat participanten geen neutrale middenoptie konden kiezen en zo gedwongen werden een keuze aan te geven.

Vervolgonderzoek

Een suggestie voor een vervolgstudie is om een replicatieonderzoek uit te voeren op basis van dit huidige onderzoek, waarbij gecorrigeerd wordt voor de genoemde limitaties. Mochten de resultaten uit de huidige studie door het replicatieonderzoek ondersteund worden, is het belangrijk na te gaan hoe het ‘ideale slachtoffer’ beeld er hedendaags uitziet en of dit beeld veranderd is met de tijd. Het zou zo kunnen zijn dat het hebben van geen relatie met de dader niet meer tot de kenmerken van een ‘ideaal slachtoffer’ hoort, of dat bijvoorbeeld de dader-slachtoffer relatie niet meer zodanig de mate waarin mensen erkenning geven beïnvloedt.

Daarnaast was dit onderzoek gericht op de erkenning die een slachtoffer krijgt, waarbij als delict gekozen is voor seksueel grensoverschrijdend gedrag. Echter zou het interessant zijn ook vervolgonderzoek te doen bij andere type delicten zoals fraude. Er kan dan geconstateerd worden of de resultaten wel of niet overeenkomstig zijn bij andere soorten delicten.

Praktische en Theoretische Implicaties

Het huidige onderzoek is een aanvulling op bestaande literatuur over erkenning bij seksueel grensoverschrijdend gedrag. Er is al veel onderzoek gedaan naar het erkennen van een

ervaring met seksueel grensoverschrijdend gedrag door het slachtoffer zelf, waarbij ook gekeken werd naar het verschil tussen een bekende en onbekende dader. Bijvoorbeeld in de studie van Ullman (2007) en het onderzoek van Domino et al. (2020), waarbij door slachtoffers zelf teruggekeken werd op hun ervaring met seksueel grensoverschrijdend gedrag en de mate waarin zij erkenning hebben ervaren vanuit de omgeving. De huidige studie heeft erkenning juist onderzocht door te kijken naar de mate van erkenning die buitenstaanders een slachtoffer toekennen. Deze unieke kijk op erkenning zou in de onderzoekswereld opgepakt kunnen worden, door net als in deze studie onderzoek specifiek te laten richten op de mate van erkenning die anderen het slachtoffer geven, en dus niet hoe het slachtoffer zelf de erkenning heeft ervaren.

Daarnaast kent dit onderzoek ook praktische implicaties. Uit verschillende literatuur, waaronder de studie van Perdahli Fis et al. (2010), blijkt dat slachtoffers meer trauma ervaren bij een bekende dader en zich minder gehoord voelen dan slachtoffers die geen relatie met de dader hadden. Alertheid voor slachtoffers waarvan de dader een bekende was, is daarom zeer gewenst. Slachtofferhulp Nederland zou zich bewust moeten zijn van de impact die een bekende dader op het slachtoffer kan hebben. Door het geven van trainingen aan hulpverleners over de gevolgen van seksueel grensoverschrijdend gedrag, met een specifieke focus op de dader-slachtoffer relatie, wordt de effectiviteit van slachtofferhulp verhoogd en zullen slachtoffers zich wellicht meer begrepen voelen. Daarnaast zouden slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag meer hulp kunnen krijgen bij het doen van aangifte, om zo de stap om een melding te doen kleiner te maken.

Conclusie

In de huidige studie werd geen significant verschil gevonden tussen de erkenning die een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag krijgt bij een bekende dader, en de

erkenning die een slachtoffer krijgt bij een seksueel grensoverschrijdend incident met een onbekende dader. Dit is tegengesteld aan onze verwachtingen en de bevindingen van Christie (1986).

Referenties

Akkermans, A.J. (2016, 6 oktober). Herstelgerichte dienstverlening bij letselschade [Presentatie].

Bijeenkomst van de Nederlandse Vereniging van Arbeidsdeskundigen. Attributions and Rape Acknowledgment. Journal of Interpersonal Violence, 36(1–2), 469–490.

<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1177/0886260517726972>

Bosma, A.K. (2020). Over herkennen en erkennen. *Dag van het Slachtoffer*.

<https://www.slachtofferhulp.nl/globalassets/media/200222-herkenning-en-erkenning-slachtoffers.pdf>

Bosma, A., Mulder, E., & Pemberton, A. (2018). The ideal victim through other (s') eyes. *M. Duggan (red.), Revisiting the 'Ideal Victim', 27-41.*

<https://www.slachtofferhulp.nl/globalassets/media/200222-herkenning-en-erkenning-slachtoffers.pdf>

Christie, N. (1986). The ideal victim. *From crime policy to victim policy, 17–30.*

https://doi.org/10.1007/978-1-349-08305-3_2

De Haas, S. (2012). Seksueel grensoverschrijdend gedrag onder jongeren en volwassenen in Nederland. *Tijdschrift voor seksuologie, 36, 136-145.*

De Ruiter, E. M. (2022). *Brief aan Nederland*. Centrum Seksueel Geweld.

<https://centrumseksueelgeweld.nl/brief-aan-nederland/>

Domino, J. L., Whiteman, S. E., Weathers, F. W., Blevins, C. T., & Davis, M. T. (2020).

Predicting PTSD and depression following sexual assault: The role of perceived life threat, post-traumatic cognitions, victim-perpetrator relationship, and social support. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma, 29(6), 680-698.*

<https://doi.org/10.1080/10926771.2019.1710634>

Dworkin, E. R., Ojalehto, H., Bedard-Gilligan, M. A., Cadigan, J. M., & Kaysen, D. (2018).

Social support predicts reductions in PTSD symptoms when substances are not used to cope: A longitudinal study of sexual assault survivors. *Journal of affective disorders*, 229, 135-140. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2017.12.042>

Elbers, N., & Becx, I. (2020). *Secundaire victimisatie als probleem. Herstelrecht als oplossing?*

Een onderzoek naar de reikwijdte van secundaire victimisatie en herstelrecht in het straf-, civiel- en bestuursrecht in Nederland. Boom juridisch. Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving, 4-80.

EU FRA. (2014). *Violence Against Women: An EU-Wide Survey. Main Results Report.* Vienna:

European Union Agency for Fundamental Rights

Gray, K., & Wegner, D. M. (2009). Moral typecasting: divergent perceptions of moral agents

and moral patients. *Journal of personality and social psychology*, 96(3), 505-20.

<https://doi.org/10.1037/a0013748>

Kilpatrick, D. G., Veronen, L. J., & Resick, P. A. (1979). The aftermath of rape: Recent

empirical findings. *American Journal of Orthopsychiatry*, 49(4), 658–669.

<https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1979.tb02651.x>

Lagro-Janssen, T. (2022). Waarom blijven slachtoffers van seksueel geweld verborgen?.

Huisarts en wetenschap, 65(11), 24-29. <https://doi.org/10.1007/s12445-022-1588-6>

Leukfeldt E. R., Notté R. J., Malsch M. (2018). *Slachtofferschap van online criminaliteit: Een*

onderzoek naar behoeften, gevolgen en verantwoordelijkheden na slachtofferschap van

cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit. Amsterdam: Nederlands Studiecentrum

Criminaliteit en rechtshandhaving.

- Maercker, A., & Müller, J. (2004). Social acknowledgment as a victim or survivor: A scale to measure a recovery factor of PTSD. *Journal of Traumatic Stress, 17*(4), 345–351.
<https://doi-org.proxy-ub.rug.nl/10.1023/B:JOTS.0000038484.15488.3d>
- McOrmond-Plummer, L., Levy-Peck, J. Y., & Easteal, P. (2016). *Perpetrators of intimate partner sexual violence: A multidisciplinary approach to prevention, recognition, and intervention*. Taylor & Francis. <https://doi.org/10.4324/9781315693422>
- Mulder, E., & Bosma, A. K. (2018). “Als je echt verkracht bent doe je morgen aangifte”: Reacties op een non-stereotypische #MeToo casus. *Proces (4)*, 237-251.
- Perdahli Fis, N., Arman, A., Kalaca, S., & Berkem, M. (2010). Psychiatric evaluation of sexual abuse cases: A clinical representative sample from Turkey. *Children and Youth Services Review, 32*(10), 1285–1290. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.04.020>
- Ullman, S. E. (2007). Relationship to perpetrator, disclosure, social reactions, and PTSD symptoms in child sexual abuse survivors. *Journal of child sexual abuse, 16*(1), 19-36.
- Van der Meer, M. (2022). Herkenning, erkenning en respect voor elkaars grenzen. *Vijf jaar na#MeToo*, 75.
- Van Dijk, J. (2009). Free the victim: A critique of the western conception of victimhood. *International Review of Victimology, 16* (1), 1-33.
<https://doi.org/10.1177/026975800901600101>
- Wat kan ik doen voor een slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag? | Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). <https://www.nji.nl/seksueel-grensoverschrijdend-gedrag/wat-kan-ik-doen-voor-iemand-die-slachtoffer-is>

Wijers, M., & Boer, M. de (2010). *Een keer is genoeg: verkennend onderzoek naar secundaire victimisatie van slachtoffers als getuigen in het strafproces*. Utrecht: Marjan Wijers Research & Consultancy, WODC.

Bijlage**Geïnformeerde Toestemming**

“De zaak van het slachtoffer” *PSY-2223-0238*

- Ik heb de informatie over het onderzoek gelezen. Ik heb genoeg gelegenheid gehad om er vragen over te stellen.

- Ik begrijp waar het onderzoek over gaat, wat er van me gevraagd wordt, welke gevolgen deelname kan hebben, hoe er met mijn gegevens wordt omgegaan, en wat mijn rechten als deelnemer zijn.

- Ik begrijp dat deelname aan het onderzoek vrijwillig is. Ik kies er zelf voor om mee te doen. Ik kan op elk moment stoppen met meedoen. Als ik stop, hoef ik niet uit te leggen waarom. Stoppen zal geen negatieve gevolgen voor mij hebben.

- Ik geef hieronder aan waar ik toestemming voor geef.

Q25 Toestemming voor deelname aan het onderzoek:

- Ja, ik geef toestemming voor deelname; deze toestemming loopt tot 6-3-2023
- Nee, ik geef geen toestemming voor deelname

Q26 Toestemming voor de verwerking van mijn persoonsgegevens:

- Ja, ik geef toestemming voor de verwerking van mijn persoonsgegevens zoals vermeld in de onderzoeksinformatie. Ik weet dat ik tot en met 7-3-2023 kan vragen om mijn gegevens te laten verwijderen. Ook als ik besluit om te stoppen met deelname, kan ik hierom vragen.
- Nee, ik geef geen toestemming voor de verwerking van mijn persoonsgegevens.

Q27 U heeft recht op een kopie van dit toestemmingsformulier.

